

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.42 (3068) ●

● ПЯТНІЦА, 9 лістапада, 2007

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**У Мінск
прывезлі
Камень міру
з Хірасімы**
Стар. 2

**Знічкі
Айчыны**
Стар. 3

**Там, дзе
прастора
натхняе на
творчасць**
Стар. 4

3 лістапада на плошчы імя Якуба Коласа ў Мінску адбыліся ўрачыстасці з нагоды 125-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларусі

“Заклучныя акорды” коласаўскіх урачыстасцяў

Адам Мальдзіс

У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, якая прысвечалася 125-годдзю з дня нараджэння Песняра.

Зала пленарнага пасяджэння канферэнцыі была перапоўнена. Але запрашаныя царпелі нязручнасці, бо ім пашчасціла сядзець у мемарыяльнай гасцінай самога класіка. Уздоўж сцен, на падстаў-

ках, — яго гадзіннік, скульптурная выява, у куце — піяніна. Стаялі крэслы, якія памяталі гасцей Коласа: асабліва часта прыязджалі сюды з Расіі і Украіны. Зрэшты, традыцыі не перапыняюцца і сёння. На 31-ю па ліку “Каласавіны” прыехалі паэты, спевакі і кампазітары з Санкт-Пецярбурга, музейныя работнікі з Кіева.

Канферэнцыя “Творчая спадчына Якуба Коласа ў парадыгме грамадска-інтэлектуальнага асяроддзя пісьменніка” пачалася не традыцыйна. Першымі слова ўзялі прадстаўнікі Міністэрства сувязі і

інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь. Яны прэзентавалі прысутным памятны канверт, выпушчаны да юбілею з партрэтам Якуба Коласа, відам яго літаратурна-мемарыяльнага музея (мастак М. Рыжы). Права зрабіць першае спецыяльнае гашэнне было прадастаўлена намесніку міністра культуры Валерыю Гедройцу, а канверты з адмысловым чорным штэмпелем раздалі прысутным. Адзін з іх дастаўся і “Голасу Радзімы”.

Затым дырэктар музея Зінаіда Камароўская абвясціла пачатак канферэнцыі — аднаго з “заклуч-

ных акордаў” юбілейнага года. Яна прадаставіла словы для прывітанняў сыну Якуба Коласа доктару тэхнічных навук Міхасю Міцкевічу, які расказаў пра дружбу бацькі з Янкам Купалам і зачытаў неапублікаваную эпіграму на апошняга. Выступалі пасол Украіны ў Беларусі Ігар Ліхавы, дырэктар Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Аляксандр Лукашанец. Свой верш, прысвечаны юбіляру, прачытаў вучоны і паэт, загадчык кафедры тэорыі літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Вячаслаў Рагойша. → **Стар. 2**

“Мой родны кут...”

Мерапрыемствы, прысвечаныя 125-гадоваму юбілею класікаў беларускай літаратуры Янку Купалу і Якубу Коласу, прайшлі не толькі ў гарадах і вёсках Беларусі, але ў беларускіх таварыствах замежжа.

...У Варшаве

Вечарыну, прысвечаную Якубу Коласу і Янку Купалу, ладзіла пасольства Беларусі ў Польшчы з нагоды 125-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літа-

ратуры.

У праграме вечарыны былі выстава народнага мастака Беларусі Васіля Шаранговіча, канцэрт ансамбля “Прымакі”, які быў прадстаўлены прадстаўнікамі бе-

ларускай супольнасці ў Польшчы, чытанне вершаў Купалы і Коласа, а таксама пачастунак нацыянальнымі беларускімі стравамі.

...У Даўгаўпілсе

Літаратурная вечарына, прысвечаная 125-годдзю з дня нараджэння Янку Купалы і Якубу Коласа, адбылася ў Цэнтры беларускай культуры.

Удзел у свяце прымалі вучні 6-й сярэдняй школы імя Яніса Райніса і студэнты Даўгаўпілскага ўніверсітэта, якія вывучаюць беларускую мову, а таксама сябры таварыства “Уздым”. Прагучалі вершы класікаў на рускай, беларускай, польскай, латышскай, нямецкай і англійскай мовах. Трыю “Ластаўкі” выканала песні “Мой родны кут”, “Дудка” на словы Купалы і Коласа.

ВЕСТКИ

**У эфіры
— ДЫЯЛОГ
ТВОРЦЫ
З ПАЭТАМ**

Ганна Бандарчук

У дзень 125-годдзя Якуба Коласа Першы нацыянальны канал Беларускага радыё прадставіў сваім слухачам прэм’еру — радыёкампазіцыю “Зямлі і небу пакланюся...” па матывах вершаў Якуба Коласа і фрагментах кнігі Максіма Лужаніна “Колас расказвае пра сябе”.

У радыёдзеянні заняткі дзве асобы. Своеасаблівым разважаннем над перыпетыямі змянога жыцця, у якім у кожнага сваё прызначэнне, сталі ўспаміны Творцы — на схіле дзён ён успамінае сваё жыццё, асобныя яго фрагменты, звязаныя і з творчасцю, і з рознымі дарогамі чалавечага лёсу. Другі герой кампазіцыі — Паэт. Яго радкамі, што былі напісаны ў розныя часы жыцця, выбудоваецца лінія раскрыцця таленту, творчага духу. Але для абодвух галоўнымі застаюцца: воля, Радзіма, каханне... У радыёпастаноўцы выкарыстоўваюцца фрагменты гутарак Якуба Коласа з Максімам Лужаніным, якія ўвайшлі ў кнігу “Колас расказвае пра сябе”, а таксама гучаць вершы Якуба Коласа розных гадоў: напісаныя яшчэ ў пачатку творчага шляху паэта і тыя, што ствараліся ў апошнія гады жыцця класіка.

Зразумелая мова

Ірына Цімафеева

Новая рэдакцыя “Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” пачне дзейнічаць з 1 верасня 2010 года.

Па словах міністра адукацыі Беларусі Аляксандра Радзькова, змяненні і ўдакладненні не закранаюць асноўныя правілы беларускай арфаграфіі і забяспечваюць традыцыйна пераемнасці пісьмовай беларускай мовы. Да 2010 года будучы ўнесены неабходныя карэктыўныя ўпаўняўнікі і даведнікі. Новая рэдакцыя правілаў спатрэбілася дзеля таго, каб адлюстравалі змены, што адбыліся ў моўнай практыцы за апошнія гады, а таксама, каб правілы сталі больш зручнымі для вывучэння.

Ініцыятыва выклікала рэзананс

Віктар Міхайлаў

Генеральны сакратар ААН Пан Гі Мун лічыць, што прапанова Беларусі абвясціць трэцяе дзесяцігоддзе пасля Чарнобыля дзесяцігоддзем устойлівага развіцця пацярпелых рэгіёнаў, заслугоўвае ўвагі.

Штаб-кватэра ААН

Гэтая думка ўтрымліваецца ў дакладзе генеральнага сакратара ААН па пытанню аб замацаванні міжнароднага супрацоўніцтва і каардынацыі ўмоў у справе вывучэння і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы. Доклад “Аптымізацыя міжнародных намаганняў па вывучэнню, змягчэнню і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы” быў абнародаваны напярэдадні разгляду пы-

таньня аб Чарнобылі на пленарным пасяджэнні Генеральнай Асамблеі ААН.

Сама прапанова пра абвясчэнне дзесяцігоддзя аднаўлення і ўстойлівага развіцця пацярпелых ад Чарнобыля рэгіёнаў была выказана на міжнароднай канферэнцыі “20 год пасля Чарнобыля — стратэгія ў інтарэсах узнаўлення і ўстойлівага развіцця пацярпелых рэгіёнаў”, якая праходзіла ў мінулым годзе ў Беларусі.

Генеральны сакратар ААН паведамляе ў дакладзе аб намеры распрацаваць у фармаце ААН план дзеянняў па ўзнаўленню пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы рэгіёнаў. Па інфармацыі беларускага прадстаўніцтва пры ААН, зараз ідуць неафіцыйныя кансультацыі дзяржаў-членаў ААН па праекту рэзалюцыі аб Чарнобылі, якая традыцыйна рыхтуецца дэлегацыямі трох найбольш пацярпелых краін — Беларусі, Расіі і Украіны — і ўносіцца на разгляд Генеральнай Асамблеі раз у два гады. У цяперашняй рэзалюцыі мяркуецца афіцыйна прыняць рашэнне аб абвясчэнні ў межах ААН чарнобыльскага дзесяцігоддзя і падрыхтоўцы плана дзеянняў на гэты конт.

Камень міру з Хірасімы знайшоў месца ў адным з мінскіх паркаў

Камень міру з Хірасімы цяпер ёсць у Мінску

Ірына Цімохіна

У памяць аб ахвярах ядзерных выбухаў Камень міру ўстанавілі каля храма ў гонар іконы Божай Маці “Спагнанне загінуўшых”. Гэты храм узведзены ў Мінску ў памяць аб трагедыі на Чарнобыльскай АЭС.

— Беларускаму народу блізкія і зразумелыя пакуты, што выпалі на долю жыхароў Хірасімы і Нагасакі, якія сталі ахвярамі амерыканскай атамнай бомбардзіроўкі, — падкрэсліў на ўрачыскай цырымоніі кіраўнік адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Генадзь Нявыглас. — Беларусь больш за астатнія краіны пацярпела ад аварыі на ЧАЭС: 70 працэнтаў радыёактыўных рэчываў

выпалі на тэрыторыі нашай краіны, 23 працэнты зямель былі забруджаны радыёнуклідамі. З карты Беларусі зніклі 430 вёсак і пасёлкаў.

Камень міру як знак супрацьстаяння войнаў і насіллю прывезлі ў Мінск члены японскай асацыяцыі “Камень міру Хірасімы”. У жніўні 1945 года ўпершыню ў гісторыі чалавецтва адбыўся атамны выбух, які забраў жыцці сотняў тысяч людзей і ператварыў горад Хірасіму ў руіны. Гэты камень знаходзіўся ўсяго ў двухстах метрах ад эпіцэнтра выбуху. Праз некалькі гадоў пасля трагедыі японцы сабралі дзвесце такіх камяняў і на працягу сямі гадоў на кожным з іх высеклі выяву багіні міру і словы аб міры. Тады ж нарадзілася ідэя перадаць гэтыя камяні іншым краінам.

“Заклучныя акорды” колесаўскіх урачыстасцяў

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Грунтоўны даклад “Літаратурна-творчае, навуковае і грамадска-культурнае асяроддзе Якуба Коласа ў кнігах і публікацыях мемуарнага жанру” зрабіў на пленарным пасяджэнні член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Міхась Мушынінкі. Ён таксама засяродзіў увагу на тым, што падобна Купалаўскай энцыклапедыі даўно наспела патрэба падрыхтаваць і выдаць Коласаўскую.

На тым жа пасяджэнні выступілі дырэктар Літаратурна-мемарыяльнага музея Максіма Рыльскага (Кіеў) Вікторыя Калеснік, паэты з Санкт-Пецярбурга Андрэй Антонаў і Мікалай Астаф’еў.

Пералічаць усе даклады, якія прагучалі пасля пленарнага пасяджэння на трох секцыях канферэнцыі, сэнсу не мае. Тым болей, што іх тэксты, будзем спадзявацца, удзельнікі наступных “Каласавін” атрымаюць ужо ў выглядзе друкаванага зборніка,

як гэта адбылося сёлета з матэрыяламі “Каласавін” 2006 года, прысвечаных тэме “Якуб Колас і яго акружэнне”.

Закончылася канферэнцыя канцэртам, у якім прынялі ўдзел Санкт-пецярбургскія артысты. Быў паказаны аўтарскі музычны перформанс “Песня волі” кампазітара Ганны Кароткінай паводле паэмы Якуба Коласа “Сымон-музыка”. Удзельнікі пазнаёміліся з выставай ілюстрацый мастака Васіля Шаранговіча да паэмы Якуба Коласа “Новая зямля”.

Аднак навукова-практычнай канферэнцыяй “Каласавіны” не скончыліся. На наступны дзень удзельнікі і госці пабывалі на радзіме Песняра, у Стаўбцоўскім раёне, правялі ў Старым Сверхні “круглы стол” з мясцовай інтэлігенцыяй. Яшчэ праз дзень у музей прыйшлі школьнікі на сустрэчу “Колас і кніга”, каб такім чынам адзначыць 150-годдзе з дня нараджэння маці пісьменніка.

Затым прайшоў кірмаш юбілейных выданняў, арганізава-

Побач з Сымонам-музыкам

ны “Акадэмкнігай”. Урэшце, 3 лістапада, у дзень нараджэння Песняра, “Каласавіны” закончыліся ўскладаннем кветак да помніка Якуба Коласа на мінскай плошчы яго імя і ўрачыстым вечарам у філармоніі.

На канферэнцыі гаварылася, што да 130-годдзя з дня нарад-

жэння пісьменніка трэба было б выдаць наступныя тамы 20-томнага збору яго твораў, і шасцімоўныя (уключаючы арыгінал, існуючыя рускае і польскае, нядаўна зробленае ўкраінскае, а таксама пакуль што намечаныя нямецкае і англійскае) перастварэнні паэмы “Новая зямля”.

ХРОНІКА ПАДЗЕЙ

Беларусы Прыбалтыкі збіраліся ў Нарве

Кацярына Немалыева

Сапраўдным святам беларускага мастацтва стаў другі міжнародны фестываль “Спяваюць беларусы Прыбалтыкі”, які прайшоў у Эстоніі, у вялікай зале нарвскага гарадскога Дома культуры “Ругадзіў”.

Фестываль быў наладжаны беларускім таварыствам “Сябры”. Падчас канцэрту гледачы сустрэлі аваячымі выступленні артыстаў з беларускіх дыяспар краін Балтыі — ансамбляў “Надзея” (Рыга), “Світанак” (Вісагінас), “Алеся” і “Лянок” (Талін), “БЭЗ” (Йыхві — Кохтла-Ярве), “Крыніца” (Сіламяэ). Нават хор расійскага таварыства “Святагор”, які таксама быў запрошаны на фестываль, спяваў беларускія песні.

Удзельнікі канцэрту і прадстаўнікі дыяспар прынялі таксама ўдзел у пасяджэнні круглага стала на тэму “Беларуская прысутнасць у краінах Балтыі”.

Елгава становіцца бліжэй

Крысціна Мядзведская

Дні беларускай культуры прайшлі ў латвійскім горадзе Елгава. Арганізатарам Дзён выступіла Елгаўскае беларускае культурнае таварыства “Лянок”.

Адной з цэнтральных падзей Дзён стаў праект “Ці ведаеш ты свайго суседа?” Ва ўсіх школах горада прайшлі класныя гадзіны, на якіх актывісты таварыства “Лянок” расказалі пра Беларусь, яе сённяшняе жыццё, культурныя і гістарычныя традыцыі. Акрамя таго, быў аб’яўлены конкурс на лепшае сачыненне пра Беларусь. У выніку журы прадстаўлена чатырнаццаць творчых работ вучняў рускамоўных і латышкамоўных школ.

У 2-й Елгаўскай школе была адкрыта літаратурная выстава, прымеркаваная да 125-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. А ў Міжнародным тэатральным фестывалі, які таксама адбыўся ў гэтыя дні ў Елгаве, прымаў удзел тэатральны калектыў з беларускага горада-пабраціма Баранавічаў.

Дні беларускай культуры завяршыліся вялікім гала-канцэртам. Увазе гасцей быў прадстаўлены спектакль беларускага тэатра з Даўгаўпілса “Саўкавы лапці”, адбыліся выступленні музычных калектываў Саюза беларусаў Латвіі, дзіцячага латышкага танцавальнага ансамбля Елгавы.

Мсціслаў. Будынак, у якім знаходзілася гарадская бібліятэка. Пачатак XX стагоддзя

Мсціслаў. Касцёл кармелітаў. Пачатак XX стагоддзя

Знічкі Аічыны

Сярод маёй хатняй кніжніцы асобная паліца — томікі (часам і ў мяккай вокладцы, але для мяне — усё адно томікі) Фёдара Міхайлавіча Янкоўскага. Што набываў у пару выдання. А што пасля знаходзіў — у букнініс-тычнай краме. Томікі — для частага звароту, на тое, каб мову далей вучыць, каб асалоду мець з чытання напісанага доктарам навук і пісьменнікам, стылістам моцнага гарту Фёдарам Міхайлавічам Янкоўскім. І да герояў яго абразкоў пранікаешся той жа павагай, што і да мовы.

Алесь Карлюкевіч

Чытаю, прыкладам, пра аднаго з ураджэнцаў Мсціслава: “Лявон Падгайскі быў мой студэнт і аспірант. Кандыдат філалагічных навук, ён стаў на гэтым тыдні доктарам педагогічных навук. Ведаю яго, як сябе. Сірата з маленства, басаногі ў вайну і пасля вайны. Падрос — вучыўся, вывучыўся. І нястомны ён у працы. Высокі і стройны, асілак у плячах, у руках, у хадзе. Бацька, як на сёння, вялікай сям’і: чатыры сыны. Былы мой вучань — калега, паплекнік, супольнік. Радуюся, дорага: вучоны Лявон Падгайскі не цешыцца тым, што ўжо зрабіў, не цешыцца тым, што напісаў і надрукаваў (у мяне на паліцы яго дзевяць кніжак!). Лявон жыве тым, што робіць, жыве тым, што зробіць, што мяркуе зрабіць. А працоўнае, творчае поле яго дарогае. Яно, поле, — яго, і маё, і наша: беларусістыка, вывучэнне мовы ў школе, інстытуце.” Няма ўжо Фёдара Міхайлавіча. Яшчэ раней — так здарылася! — пайшоў з жыцця Лявон Падгайскі. Ведаю яго сына — Міхася, вядомага ў краіне журналіста. І часта, аглядаючыся на лёс Лявона Падгайскага, думаю пра багацце Мсціслава на людзей

на людзей адметных, дзездольных. Сапраўды зоркавы край! Да ранейшага Мсціслаўскага раёна належала вёска Соіна, дзе нарадзіўся рускі астраном Дзмітрый Іванавіч Дубяга. Працаваў у Пулкаўскай абсерваторыі. Вучоны свет Расіі многім абавязаны мсціслаўскай зямлі. Хаця чаму толькі вучоны... У 1913 годзе нарадзіўся ў старажытным горадзе Венямін Мацвеевіч Басаў, графік і жывапісец, чые творы захоўваюцца ў Траццякоў-

цы, Рускім музеі, іншых мастацкіх скарбніцах. У свой час шырокі рэзананс выклікала афармленне Басавым рамана Анарэ дэ Бальзака “Блеск і галеча куртызанак». У Мсціславе ў сярэдзіне дзевятнацатага стагоддзя нарадзіўся мастацтвазнавец, усходазнавец Адрьян Віктаравіч Прахаў. Пражыўшы семдзесят гадоў (памёр Прахаў амаль у самы прыкладзены рэвалюцыйных перамен — у 1916 годзе), пакінуў аб сабе велізарную творчую спадчыну. Доктарская дысертацыя нашага земляка — “Дойлідства Старажытнага Егіпта”. Перш, чым стаць прафесарам Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта, Адрьян Віктаравіч працаваў у Кіеве. Пяру Прахава належыць адзін з першых артыкулаў пра Тараса Шаўчэнку як мастака. Наш зямляк рэдагаваў ілюстраваны часопіс “Пчела”.

Напрыканцы дзевятнацатага стагоддзя нарадзіўся ў Мсціславе гідратэхнік, гідралаг, доктар тэхнічных навук (абараніўся ў 1937 годзе), заслужаны дзеяч навукі і тэхнікі РСФСР, прафесар Яўген Варфаламеевіч Блізнюк. Пачынаючы з 1921 года, ён выкладаў у самых розных ВНУ Масквы. У 1950 годзе (вучонаму было ўжо 69 гадоў!) становіцца загадчыкам кафедры гідралогіі сушы геаграфічнага факультэта Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

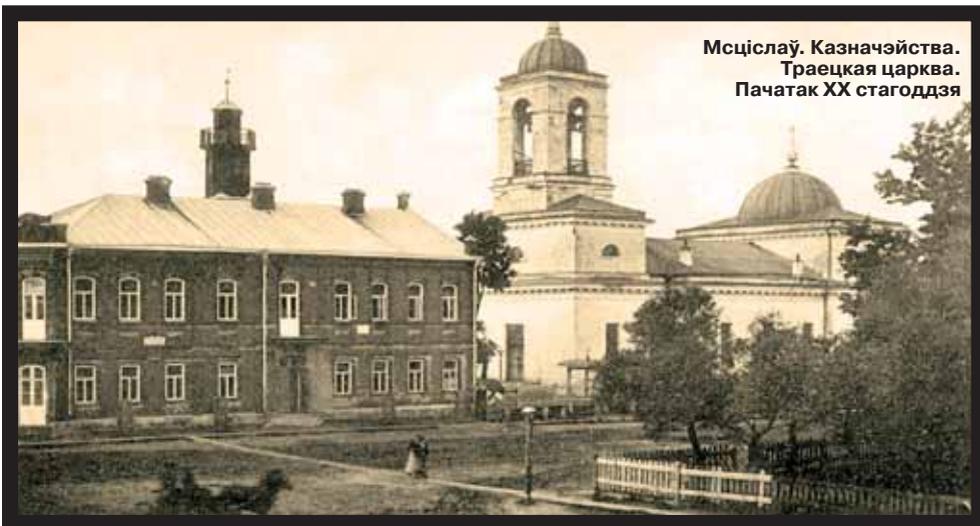
У пасляваенныя гады пачыла свет нямала манаграфій Блізнюка. Вучоны даследаваў Паўночны Данец. У 1908 правёў вялікую экспедыцыю па Енісеі (ад Вялікага Парога ў Заходніх Саянах да вусця). У 1920-ыя гады ўдзельнічаў у рабоце камісіі ГАЭЛРА, кіраваў распрацоўкай схемы энергазабеспячэння за кошт воднага рэсурса Заходняй

Сібіры. Сярод яго аўтар фартэпіянай п’есы “Песня пра Буравесніка”, якую напісала ў 1906 годзе. Вядомы крычаўскі, магілёўскі краязнавец Міхаіл Мельнікаў даследаваў гісторыю жыцця і творчасці нашай зямлячкі. Пра гэта — і старонкі ў яго кнізе “Шоў край наш дарогай стагоддзяў”: “...Горкаўская “Песня пра Буравесніка” зрабіла на Бязродную моц-

на ў суправаджэнні. Музыка прысвячалася Аляксею Максімавічу Пяшкову. Зараз цяжка ўзнавіць, як удалося надрукаваць рэвалюцыйную песню ў гэтага выдаўца.

Праз шмат гадоў Я.Р. Бязродная не аднойчы распавядала пра свае сустрэчы са знакамітымі людзьмі, навучэнцамі Мсціслаўскага педагогічнага тэхнікума, якія, затрымаўшы дыханне, слухалі гэтыя незабыўныя апавяданні. Дырыжорская палачка ў руках Я.Р. Бязроднай была для студэнтаў своеасаблівай эстафетай перадавой музычнай культуры. Яўгенія Рыгораўна ўспамінала пра цяжкія гады рэакцыі, пра тое, як ёй удалося паехаць да Рэліна ў

Смаленску, а дзяцінства, юнацтва правёў у Мсціславе). Даведваюся, што ізноўку пабываў на Магілёўшчыне, бо там, у родным Мсціславе, і пішацца лепей, і думаецца святлей. А мне на памяць прыходзіць біяграфія яшчэ аднаго земляка. У Мсціславе ў 1860 годзе нарадзіўся славуты гісторык Сямён Маркавіч Дубнаў. У 1909-1918 гады Дубнаў рэдагаваў у Санкт-Пецярбургу часопіс “Еврейская старина”. Быў адным з кіраўнікоў Яўрэйскага гісторыка-этнаграфічнага таварыства. У вывучэнні гісторыі яўрэйства прытрымліваўся свецкіх, рацыяналістычных пазіцый. У час рэвалюцыі 1905-1907 гадоў заснаваў Яўрэйскую народную партыю. Прапрадзед вучонага — Бенцыён Хацкелевіч фактычна ўзначальваў яўрэйскую грамаду Мсціслава. Акрамя многіх гістарычных работ Сямён Маркавіч пакінуў нашчадкам трохтомную мемуарную “Кнігу жыцця”. Яе параўноўваюць з “Акамяненымі днямі” Івана Буніна. На адной са старонак дзённіка Дубнава чытаем (запіс ад 12 чэрвеня 1918 года): “На днях гаварылася пра паездку ў Мсціслаў, адзінае месца, дзе я мог бы правесці лета без навуковага нарकोза. Я вандраваў бы там па “скарбах” дзяцінства і юнацтва, гаварыў бы з жывымі рэліквіямі былога, шаптаўся б з ціхімі вулачкамі, садамі, сінагогай, ракою і лесам, які падаецца блакітным з-за сваёй далечыні, паплакаў бы на магілах дзеда і бацькоў. Але дабрацца туды вельмі цяжка па чыгунцы, а частка дарогі на конях небяспечная з-за разбойнікаў...”

Мсціслаў. Казначэйства. Траецкая царква. Пачатак XX стагоддзя

Сібіры.

З Мсціслава — і вядомая ў Расіі пачатку дваццатага стагоддзя скрыпачка, кампазітар, музычны педагог Яўгенія Рыгораўна Бязродная. Нарадзілася яна ў 1874 годзе. Гэта ёй, Яўгеніі Бязроднай, належаць песні “Успаміны катаржаніна”, “Дзве працаўніцы”. У 1922 годзе Яўгенія Рыгораўна вярнулася на радзіму, выкладала музычныя дысцыпліны ў Мсціслаўскім педвучылішчы. Памерла ў 1942 годзе. Яўгенія Бязрод-

нае ўражанне. Яна не была рэвалюцыянеркай, але як руская інтэлігентка, якая стаяла на прагрэсіўных пазіцыях, шчыра спачувала народу. Невыпадкова сярод яе твораў ёсць “Дзве працаўніцы” — песня пра царскую катаргу, высылку і іншыя.

У 1906 годзе ў друкарні Бесея, “падрадчыка яго імператарскай вялікасці”, па просьбе кагосьці з уплывовых дзеячаў культуры была выдадзена “Песня пра Буравесніка” для фартэпія-

нае ўражанне. Яна не была рэвалюцыянеркай, але як руская інтэлігентка, якая стаяла на прагрэсіўных пазіцыях, шчыра спачувала народу. Невыпадкова сярод яе твораў ёсць “Дзве працаўніцы” — песня пра царскую катаргу, высылку і іншыя.

У 1906 годзе ў друкарні Бесея, “падрадчыка яго імператарскай вялікасці”, па просьбе кагосьці з уплывовых дзеячаў культуры была выдадзена “Песня пра Буравесніка” для фартэпія-

Там, дзе прастора натхняе на творчасць

Мастакі з сямі краін прадстаўляюць у Мінску выставу “Экспрэсія Ніды”

Паводле работ удзельнікаў пленэру на Куршскай касе ў Літве бачна, што яны па-рознаму ўспрымаюць прастору

Валерыя Сямёнава

Выстава жывапісу адкрылася ў сталічным музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. На ёй больш за сто работ беларускіх, літоўскіх, латвійскіх, украінскіх, расійскіх, нямецкіх і польскіх мастакоў.

Ужо 13 гадоў на Куршскай

касе (Літва) праходзіць міжнародны пленэр “Экспрэсія Ніды”. Па словах яго арганізатара і ініцыятара Саўлюса Круопіса, за мінулыя гады сабрана велізарная калекцыя твораў графікі і жывапісу, у якой дамінруюць працы экспрэсіяністаў. Гэта унікальны погляд на традыцыі і час, спроба супаставіць прыроду

і стыхію з феноменам чалавека і цывілізацыі.

Як расказаў куратар нідскага пленэру Рымас Кулешус, мастакі з розных краін па-свойму ўспрымаюць Ніды, дзе шмат залагога пяску, мора, вольнай прасторы. На выставе ў Мінску прадстаўлены лепшыя работы ўдзельнікаў пленэру. Пасля гэ-

тага экспазіцыя будзе паказана ў Польшчы.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Літвы ў Беларусі Эдмінас Багдонас адзначаў, што выстава “Экспрэсія Ніды” — адно з мерапрыемстваў, прысвечаных 15-годдзю ўсталявання дыпламатычных адносін паміж дзвюма краінамі.

Экспазіцыя па канонах праваслаўя

Вольга Кісялёва

Адзіны ў Гомельскай вобласці музей праваслаўя плануецца стварыць у Рагачоўскім раёне. Ён размесціцца ў Пакроўскай царкве Найсвяцейшай Багародзіцы ў вёсцы Доўск.

Гэта сумесны праект мясцовых органаў улады і Гомельскай абласной праваслаўнай епархіі. Гаворка ідзе аб стварэнні экспазіцыі, прысвечаных духоўна-маральным традыцыям беларускага народа, рэліквіям праваслаўя.

У прыватнасці, тут плануецца прадставіць матэрыялы аб вядомых царкоўных служачых, выхадцах з Рагачоўскага рэгіёна, і такіх мецэнатах, як Уладзімір Кігн-Дзядлоў. Вядомы расійскі пісьменнік XIX стагоддзя і стацкі дарадчык Міністэрства ўнутраных спраў Расіі Уладзімір Кігн, былы ўладальнік маёнтку ў Рагачоўскім раёне, у 1864 годзе ўзвёў у Доўску царкву.

Будучы музей размесціцца ў адным з памяшканняў, што былі дабудаваны да Пакроўскага храма Найсвяцейшай Багародзіцы. Сёння вырашаецца пытанне аб крыніцах фінансавання гэтага праекта.

У музеі з’явіцца інтэрактыўныя зоны

У адной з залаў Беларускага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны

Ганна Бандарчук

У Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны распрацоўваецца канцэпцыя стварэння новых экспазіцыяў.

Як расказала вучоны сакратар музея Галіна Бабусенка, многія залы ўстановы ў бліжэйшым будучым кардынальна змяняцца, таму што каля 90 працэнтаў наведвальнікаў музея — гэта моладзь. Каб зацікавіць яе, спецыялісты музея побач з традыцыйнымі экспанатамі (фотаздымкамі, плакатамі, лістамі, зброяй і іншым) плануецца стварыць новыя інтэрактыўныя зоны і максімальна пашырыць

экспазіцыі, абнавіць інтэр’ер.

Супрацоўнікі музея маюць намер некалькі скараціць экспазіцыйную плошчу і пакінуць толькі два паверхі з экспанатамі, якія расказваюць аб франтавых падзеях і партызанскім руху. Трэці паверх будзе цалкам абноўлены, менавіта там будуць створаны інтэрактыўныя зоны, Інтэрнэт-кафэ, месцы адпачынку.

Яшчэ адна цікавая задума — выкарыстоўваць у выставачных залах тэхналогію праекцыі, з дапамогай якой наведвальнік можа адчуць сябе ўдзельнікам тых падзей, якім прысвечаны экспазіцыі музея. Гэта так званыя інтэрактыўныя гульні, заснаваныя на гістарычных, ваенных падзеях.

Спадчына ў электронным фармаце

Дзіяна Грышанова

Падыходзіць да завяршэння падрыхтоўка электроннага варыянту Дзяржаўнага спісу гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі.

Міністэрства культуры сумесна з Беларускім інстытутам

праблем культуры рыхтуе даведачны матэрыял, які будзе размешчаны на электронным носьбіту. Усяго Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі ўключае каля пяці тысяч аб’ектаў.

У перспектыве плануецца стварыць пашыраную электронную версію банка дадзеных

гісторыка-культурнай спадчыны. Пакуль дзяржаўны спіс утрымлівае кароткую даведачную інфармацыю аб аб’ектах. А ў банку дадзеных будзе размешчана не толькі назва аб’екта, яго месцазнаходжанне, але і звесткі аб уладальніках у розныя гістарычныя перыяды, аб рэканструкцыях, якія праводзіліся.

Гэтыя прыцягальныя запаведныя мясціны

Толькі сёлета Белавежскую пушчу наведала амаль 200 тысяч турыстаў

Іван Цыганкоў

Папулярнасць Белавежскай пушчы расце з кожным годам. Калі ў 1992 годзе унікальны нацыянальны парк наведалі каля 25 тысяч турыстаў, то ў 2006-м — 188 тысяч. У 2009 годзе Белавежская пушча адзначыць 600-годдзе з дня прысваення гэтаму унікальнаму парку статуса запаведніка. Гэтая дата занесена ў спіс памятных дат календара ЮНЕСКА і, як чакаецца, атрымае шырокі рэзананс. У юбілейны год у Белавежскай пушчы пабудуюць новы музей, будуць выпушчаны памятныя манеты.

Дарэчы, у Беларусі ёсць чатыры катэгорыі ахоўных прыродных тэрыторый: запаведнікі, нацыянальныя паркі, заказнікі і помнікі прыроды. На пачатак года ў краіне налічвалася амаль паўта-

Восень у Белавежскай пушчы

ры тысячы такіх тэрыторый, яны займалі каля двух мільёнаў гектараў, альбо 8 працэнтаў тэрыторыі рэспублікі. Для параўнання: ахоў-

ныя тэрыторыі ў ЗША складаюць усяго 3 працэнта, Фінляндыя — 3,2 працэнта, Швецыя — каля 7 працэнтаў.